

O chybách v šachu

Emil Vlasák a Jaroslav Polášek

Rádi bychom představili čtenářům ojedinělou šachovou publikaci FM **Zdeňka Ramíka** „*O chybách v šachu*“ s podtitulem *Příspěvek k posuzování pozic*. Knihu vydal vlastním nákladem, má pevnou vazbu a cca 220 stran formátu A5, objednat lze přímo u autora (zdenek.ramik@email.cz) za 350 Kč.

V první úrovni si prostě příjemně počtete. Silný praktický hráč Ing. Ramík, který se normálně živil jako výzkumný pracovník, se v roce 1995 vypracoval až k Elu 2345, a tak za šachovnicí potkal celou plejádu známých československých hráčů včetně několika velmistrů. Střety s nimi popisuje s humorným nadhledem a často je oživuje veselými historkami. Při výběru ukázek nás napadlo, že by publikaci prospěl malý rejstřík osob. Autor ho mezitím dodělal alespoň v pdf podobě.

Zdeněk je ovšem člověk hloubavý a kniha má ještě několik dalších levelů. Jednak jejím pročtením nenápadně proniknete do tajů královského gambitu; zejména gambitu Muzio a příbuzného gambitu Pierceova, který formálně patří do Vídeňské. Tato zahájení s nepříliš dobrou pověstí provozoval Zdeněk i v nejvyšších soutěžích a dokonce má patent na novinku ve třetím tahu 1.e4 e5 2.f4 Sc5 3.c3!?, umožňující černému exotickou odpověď 3...Sxg1, kterou na něj zkoušela WGM Jana Jacková nebo Míla Vanka. Druhým firemním zahájením je Philidorova obrana, kterou Zdeněk pravidelně hrál černými očividně z důvodů, aby nemusel studovat příliš mnoho teorie.

Nejdůležitější vrstvou knihy, jak ostatně napovídá název, je téma chyb v šachu. Zatímco v jiných podobných publikacích se autoři snaží představit v co nejlepším světle, Zdeněk se soustřeďuje na chyby – a to nejen soupeřů, ale hlavně své. Popisuje podrobně jejich kořeny – včetně svých nesprávných úvah – a také další vlivy, jako je stav soutěže, zájmy družstva nebo časová spotřeba. Kniha také probírá chyby v komentářích, v Encyklopedii zahájení nebo v počítačových partiích. Chyby třídí Zdeněk podle různých hledisek a dochází k závěru, že obvykle používané značky k jejich dobrému popisu nestačí. Ke konkrétnímu návrhu vlastního systému značení se ovšem neodhodlal.

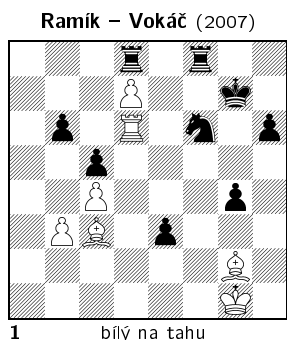
Několik ochutnávek, které jsme si dovolili mírně prostříhat:

Součástí mé přípravy na následující partii byl výlet do zoologické zahrady na Svatém kopečku. Při návratu jsem potkal pana Orala staršího a výlet doporučil. Odpověď bylo, že si to jeho syn nemůže dovolit, protože s trenérem Pastirčákem se připravují na těžkého soupeře. Při rozloučení přišel překvapivý dotaz: „A s kým vlastně hraje?“ – „No přece s Vaším synem...“

Po návratu z lyžování ještě neskončila příprava Jana Ježka ml. Jeho otec seděl u encyklopedie šachových zahájení, jejíž tloušťka oproti běžnému vydání byla téměř dvojnásobná vlepými listy s vlastními poznámkami. Pomáhal jim i Štefan Gross. Výsledkem přípravy měla být velká výhoda bílého. Zajímal mě, jak dopadne prověření přípravy v praxi. Meduna jako vždy hrál rychle a čekání na tahy soupeře si krátil čtením knihy. Pozice byla oboustranně složitá, ale brzy jsem měl pocit, že teoretický duel vyhrál Meduna, což se po několika tazích potvrdilo.

44.Se4! Po tahu 44.Se4 Marek v obličej zčervenal a přemýšlel 12 minut. Souhra bílých figur je vynikající. Rozehráť černé figury není snadné. **44...Vf7 45.Sd5 Vf8 46.Se4 Vf7 47.Sd5 Vf8** remíza. Po partii se Petr Hába se Zbyňkem Hráčkem ptali Marka Vokáče, jestli nemohl vyhrát. Marek ještě pod vlivem zvratu v partii nespisovně ohodnotil sebe i chybný tah. Prohlásil, že místo opakování tahů jsem mohl hrát 45.Sf5 s výhrou.

Ramik dále uvádí, že 45.Sf5 by bylo příliš optimistické a černé pěšce by mělo jít rozchodit.

Pozice je opravdu krajně obtížná, ale vypadá to, že s moderními motory se už k pravdě dopracujeme. Černý mohl vyhrát takto: **44...h5! 45.Sf5 h4 46.Kf1!** 46.Vxb6 e2! 47.Sxg4? e1D+ nebo 46.Sxg4 Kg6! 47.Se1 Kg5 48.Se6 Je4 49.Vxb6 e2 50.Sh3 Vxd7. **46...h3 47.Ke2 h2 48.Se4 g3 49.Se5 Vf7 50.Kxe3 g2 51.Sxg2 Kg6 52.Sd5 Kf5 53.Sxh2 Ve7+ 54.Kd2 54.Kd3 Jg4! 55.Sg1 Ve1. 54...Vxd7 55.Vxb6 Jxd5 56.cxd5 Vh7! 56...Vxd5+ 57.Kc3= 57.Sg1! Vh3! 58.Vb8 Va7! 58...Vxd5+ 59.Kc2 je nejasné. 59.Vf8+ Kg6! 60.d6 Kg7! 61.Vf5 Va2+ 62.Ke1 Vh1 63.Vg5+ Kf6 64.d7 Ke7 65.d8D+ Kxd8 66.Vg7 Va1+ 67.Kf2 Vb1.**

Vokáčem navržený tah 45.Sf5 bílému výhru nedával – to by bylo příliš – ale remízu zachránit mohl: **45.Sf5! h5 46.Kf1! h4 46...g3 47.Vxb6 h4 48.Vd6 h3 49.Sxh3 Kg6 50.Sa5=.** **47.Sxg4! Kg6 48.Ke2! Kg5 49.Se6! Ve7 50.Sxf6+! Kxf6 51.Sh3+ Ke5 52.Vxb6** Tohle vypadá ještě nejasně, ale pověstná Stockfishova nála dává prakticky jistotu. **52...Vg7 52...Kd4 53.Vd6+ Kc3 54.Vd3+ 53.Ve6+ Kd4 54.Ve8 Vg8 55.Vxe3 Vg3 56.Ve8.**

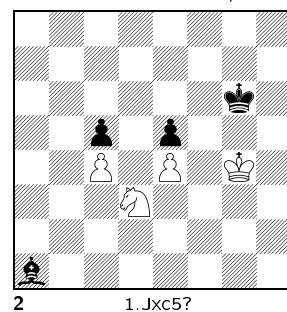
Závěrem je, že opakování tahů na konci partie bylo oboustranně chybné: 44...Vff7? vypouštělo výhru a 45.Sd5? ztrácelo remízu, protože černý se mohl vrátit k vyhrávajícímu postupu. To je ovšem špičková analýza mimo hrací sál, tikající hodiny a hlavně s nejsilnějším motorem v zádech.

Odstranění pomocníka

V této kapitole se autor zabývá častou chybou při uplatňování tzv. „koňské kvality“. Tou je v pozicích, kdy jezdec jasně dominuje nad střelcem, strategicky předčasné vzetí pěšce. Zdeněk Ramík volně cituje z proslavené Pachmanovy Strategie moderního šachu (str. 277, díl II, Praha 1958) – viz **D2**:

„Kdyby byl černý na tahu, dovolil bych po 1...Sd4 metodu známou z teorie končících her a vedoucí k výhře 2.Je1 Sf2 3.Jf3 Kf6 4.Kh5 Sg3 5.Jh4 Sf2 6.Jf5 Sg1 7.Jh6 Sd4 8.Jg4+ Ke6 9.Kg6 (viz D4 na stránce vpravo) s dalším Jf6–h7–g5+, Kf5 atd. Bohužel jsem byl na tahu a využil příležitost zjednat si materiální převahu tahem 1.Jxc5? Po tomto tahu se už partie nedá vyhrát, materiální převaha je zde nevýhodou, postavení je v příkrém rozporu s jednou z nezákladnějších pouček šachové strategie. Nedůvěřivý čtenář nechť provede sám rozbor postavení po 1.Jxc5? Bílý po obchvatu královského křídla dosáhne v nejlepší případě pozice Kf5, Jg5 x Kd6, Sa1. Po 1.Jf7+ Kc5 2.Jxe5 bude mít sice dva pěšce víc, ale nemůže se dostat dál.“

Pachman – Hromádka, 1944

Zdeněk píše, že Pachmanovo tvrzení o příkrém rozporu se strategickými poučkami není správné. Zdánlivý rozpor má totiž jasné vysvětlení. Černý pěšec pomáhal bílému, omezoval jak střelce, tak i přístup černého krále k bílým pěšcům, proto jeho vzetí bylo předčasné a strategicky chybné. Správné bylo nejprve obchvatem královského křídla obsadit pole d5 králem, odkud kryje své pěšce a současně napadá soupeřovy. Teprve v tomto okamžiku přestane černý pěšec plnit funkci pomocníka a nastane správný okamžik pro získání materiálu.

Pointu této části recenze naleznete na vedlejší straně.

V další kapitole se autor vrací 36 let zpátky do doby zápasu **Karpov – Kasparov** o titul mistra světa z roku 1984. Partie tehdy vycházely hned další den v novinách a budily ohromný zájem. Kolegové v práci se Zdeňka ptali, co soudí o dohrávce 9. partie – viz **D3**. Odpověděl: „Karpov si vzetím pěšce 55.Jxd5+ zbytečně zkomplikoval výhru. Hrál bych jednoduché 55.Jh5! a postupoval podle knih.“ Zaslýchlo to i jeho šéf a dodal: „To si odvažuješ kritizovat tahy mistra světa?!“ Po mnoha letech Zdeňka potěšilo, když našel v knize Garrího Kasparova „**Moje šachová kariéra**“ potvrzení svého názoru. Tah 55.Jxd5+? Garrí označil za hrubou chybu, protože „pěšec d5 černému jenom překážel! Mnohem silnější bylo 55.Jh5!, což tehdy komentátoři nepostřehli“. Uplatnění převahy demonstroval takto: **1.Jh5 Sxf3 2.Jxf6 Se4+ 3.Kg5 Sd3 4.Jg4 Sf1 5.Je5 Sh3 6.Kg6 Ke6 7.Jc6** Převádí jezdc na c5 (nejde hned 7.Jd3?? pro Sf5+). **7...Kd6 8.Ja5 Ke7 9.Jb3 Sd7 10.Jc5 Sc8 11.Kg7** a černý je vytempován.

Karpov – Kasparov, 1984

